

قانون جديد مجازات اسلامی

مصوب دی ماه ۱۳۹۰

تدوین و نگارش:
مسعود رحمانیان (مدرس دانشگاه)

انتشارات ایده برتر

۱۳۹۱

عنوان و نام پدیدآور	ایران، قوانین و احکام
عنوان	قانون جدید مجازات اسلامی ۱۳۹۱/
مشخصات نشر	تدوین و نگارش مسعود رحمانیان،
مشخصات ظاهری	تهران: ایده برتر؛ قم: بکاء، ۱۳۹۱.
شابک	۲۵۶ ص: ۱۲ × ۱۷ سبک
وضعیت فهرست نویسی	۵۰۰۰۰ رها: ۹-۰-۹۵۰۷۵-۹۶۴-۹۷۸
موضوع	فیها
موضوع	قانون کیفری- ایران.
شناسه افزوده	مجازات - ایران
رده بندی کنگره	رحمانیان، مسعود. ۱۳۵۵ -
رده بندی دیویی	الف ۳۷۹۲/۸۸۴۸ ۱۳۹۱
شماره کتابشناسی ملی	۳۳۵/۵۵
	۳۷۹۲۸۹

انتشارات ایده برتر

تهران، بزرگراه تراب - خیابان محبوب مجاز غربی

۰۹۶۴ ۹۸۵ ۲۶۵۸ - ۰۹۱۲ ۲۵۱ ۳۳۶ - ۰۲۱/۵۵ ۱۳۰ ۹۸۶

Email: idebartar.ezad90@gmail.com

قانون جدید مجازات اسلامی

ناشر: انتشارات ایده برتر • ناشر همکار: انتشارات بُکا

تدوین: مسعود رحمانیان • طرح جلد: مرضی فتح‌الهی

صفحه آرای: گرافیک تنکا • لیتوگرافی: تراب اسکر • چاپ: کوثر

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۱ • شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه • بها: ۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۹۵۰۷۵-۹-۰

کلیه حقوق محفوظ می‌باشد

مرکز پخش:

۱. شیراز / میدان قصر دشت / خیابان همت شمالی / مرکز کتاب قصر دشت

تلفن: ۰۷۱۱/۶۳۱۹۱۶۵

۲. مراغه: ۰۹۱۷۳۱۴۶۰۷۴

فهرست مطالب

مقدمه ۱۳

کتاب اول - کلیات *

بخش اول - مواد عمومی ۲۷

فصل اول - تعاریف ۲۷

فصل دوم - قلمرو اجرای قوانین جزایی در مکان ۲۷

فصل سوم - قلمرو اجرای قوانین جزایی در زمان ۲۷

فصل چهارم - قانونی بودن جرایم، مجازات‌ها و دادوسی‌گیری ۳۱

بخش دوم - مجازات‌ها ۳۳

فصل اول - مجازات‌های اصلی	۳۴
مبحث اول - مجازات‌های اصلی اشخاص حقیقی	۳۴
مبحث دوم - مجازات‌های اشخاص حقوقی	۳۹
فصل دوم - مجازات‌های تکمیلی و تبعی	۴۰
فصل سوم - نحوه تعیین و اعمال مجازات‌ها	۴۵
فصل چهارم - تعلیف مجازات و معافیت از آن	۴۸
فصل پنجم - تمویق صدور حکم	۵۰
فصل ششم - تعلیق اجرای مجازات	۵۳
فصل هفتم - نظام نیمه آزادی	۵۷
فصل هشتم - نظام آزادی مشروط	۵۸
فصل نهم - مجازات‌های جایگزین حبس	۶۰
فصل دهم - مجازات‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی اطفال و نوجوانان	۶۸
فصل یازدهم - سقوط مجازات	۷۳
مبحث اول - عفو	۷۳
مبحث دوم - نسخ قانون	۷۴
مبحث سوم - گذشت شاکی	۷۴
مبحث چهارم - مرور زمان	۷۶
مبحث پنجم - توبه مجرم	۷۹

۸۱	بحث ششم - اعمال قاعده در
۸۲	بخش سوم - جرایم
۸۲	فصل اول - شروع به جرم
۸۳	فصل دوم - شرکت در جرم
۸۴	فصل سوم - معاونت در جرم
۸۶	فصل چهارم - سردستگی گروه مجرمانه سازمان یافته
۸۷	فصل پنجم - تعدد جرم
۸۹	فصل ششم - تکرار جرم
۹۰	بخش چهارم - شرایط و موانع مسؤولیت کیفری
۹۰	فصل اول - شرایط مسؤولیت کیفری
۹۱	فصل دوم - موانع مسؤولیت کیفری
۹۷	بخش پنجم - ادله اثبات در امور کیفری
۹۷	فصل اول - مواد عمومی
۹۸	فصل دوم - اقرار
۱۰۰	فصل سوم - شهادت
۱۰۲	فصل چهارم - سوگند
۱۰۶	فصل پنجم - علم قاضی
۱۰۸	بخش ششم - مسائل متفرقه

کتاب دوم - حدود

بخش اول - مواد عمومی	۱۱۵
بخش دوم - جرائم موجب حد	۱۱۷
فصل اول - زنا	۱۱۷
فصل دوم - لواط، تفریض و مساحقه	۱۱۹
فصل سوم - قوادی	۱۲۱
فصل چهارم - قذف	۱۲۲
فصل پنجم - سب و بیعت	۱۲۶
فصل ششم - مصرف مسکرها	۱۲۷
فصل هفتم - سرقت	۱۲۷
فصل هشتم - محاربه	۱۳۰
فصل نهم - بغی و افساد فی الارض	۱۳۲

کتاب سوم - قصاص

بخش اول - مواد عمومی	۱۳۷
فصل اول - اقسام و تعاریف جانیات	۱۳۷
فصل دوم - تداخل جانیات	۱۴۱
فصل سوم - شرایط عمومی قصاص	۱۴۳

فصل چهارم - راه‌های اثبات جنایت	۱۲۷
فصل پنجم - صاحب حق قصاص	۱۵۵
فصل ششم - شرکت در جنایت	۱۵۹
فصل هفتم - اگرچه در جنایت	۱۶۳
بخش دوم - قصاص نفس	۱۶۴
بخش سوم - قصاص عضو	۱۶۶
فصل اول - موجب قصاص عضو	۱۶۶
فصل دوم - شرایط قصاص عضو	۱۶۹
بخش چهارم - اجرای قصاص	۱۷۴
فصل اول - مواد عمومی	۱۷۴
فصل دوم - اجرای قصاص نفس	۱۷۹
فصل سوم - اجرای قصاص عضو	۱۸۰

کتاب چهارم - دیات

بخش اول - مواد عمومی	۱۸۵
فصل اول - تعریف دیه و موارد آن	۱۸۵
فصل دوم - ضمان دیه	۱۸۶
فصل سوم - راه‌های اثبات دیه	۱۸۷

فصل چهارم - مسؤول پرداخت دیه.....	۱۸۹
فصل پنجم - مهلت پرداخت دیه.....	۱۹۴
فصل ششم - موجبات ضمان.....	۱۹۵
فصل هفتم - تداخل و تعدد دیات.....	۲۰۹
بخش دوم - مقادیر دیه.....	۲۱۴
فصل اول - دیه نفس.....	۲۱۴
فصل دوم - قواعد عمومی دیه اعضا.....	۲۱۶
فصل سوم - دیه مقرر اعضا.....	۲۲۰
مبحث اول - دیه مؤمن.....	۲۲۰
مبحث دوم - دیه کافر.....	۲۲۳
مبحث سوم - دیه یتیم.....	۲۲۴
مبحث چهارم - دیه لاله گوش.....	۲۲۵
مبحث پنجم - دیه لب.....	۲۲۶
مبحث ششم - دیه زبان.....	۲۲۷
مبحث هفتم - دیه دندان.....	۲۲۹
مبحث هشتم - دیه گردن.....	۲۳۲
مبحث نهم - دیه فک.....	۲۳۳
مبحث دهم - دیه دست و پا.....	۲۳۴

مبحث یازدهم - دیه ستون فقرات، نخاع و نشیمنگاه	۲۳۵
مبحث دوازدهم - دیه دنده و ترقوه	۲۳۷
مبحث سیزدهم - دیه ازاله بیکارت و اقصاء	۲۳۹
مبحث چهاردهم - دیه اندام تناسلی و بیضه	۲۳۹
مبحث پانزدهم - دیه پستان	۲۴۱
فصل چهارم - فواید عمومی دیه منافع	۲۴۱
فصل پنجم - دیه مقرر منافع	۲۴۳
مبحث اول - دیه عقل	۲۴۳
مبحث دوم - دیه شنوایی	۲۴۴
مبحث سوم - دیه بینایی	۲۴۵
مبحث چهارم - دیه بویایی	۲۴۶
مبحث پنجم - دیه چشایی	۲۴۶
مبحث ششم - دیه صوت و گویایی	۲۴۷
مبحث هفتم - دیه سایر منافع	۲۴۸
فصل ششم - دیه جراحات	۲۴۹
فصل هفتم - دیه جنین	۲۵۲
فصل هشتم - دیه جنایت بر میت	۲۵۵

مقدمه

یکی از وظایف حکومت تضمین امنیت در جنبه‌های مختلف زندگی اشخاص و توجه به مصالح جامعه است که با ابزار قانون به ویژه قانون جزا اعمال می‌شود و مباحث مرتبط با حقوق جزا به لحاظ مبنای کلان آن ایجاب می‌نماید که قانونگذار در تدوین قانون مجازات با شالوده‌های فکری و سیاست‌های منبعث از آن همراه گردد.

با عنایت به این‌که مقدمه قانون اساسی مقنن را مکلف به رعایت ضابطه‌های مدیریت اجتماعی بر مبنای قرآن و سنت نموده و اصل دوم این قانون نیز حکومت را بر پایه‌ی ایمان به خدای یکتا و وحی الهی استوار دانسته است. توجه به اجتهاد مستمر فقهای عظام در تدوین قوانین، به ویژه قانون

مجازات ضروری است. در این راستا تدوین قانون دائمی مجازات اسلامی طبق بند دو اصل یکصد و پنجاه و هشتم قانون اساسی در دستور کار قوه قضائیه قرار گرفت و آسیب شناسی قوانین موجود در انطباق با مبانی فقهی با توجه به مباحث نظری و رویکرد اجرایی، به منظور شناخت ابهام ها، خلاها و نقایص قوانین انجام گرفت. بررسی رویه قضایی شامل آراء وحدت رویه هیأت عمومی دیوان عالی کشور، بخشنامه ها و دستورالعمل های صادره از مراجع عالی قضایی، نظریه های مشورتی اداره حقوقی قوه قضائیه و رویه قضات از یک سو و اتخاذ سیاست های کلان نظام در امور قضایی مصوب سال ۱۳۸۱ مقام معظم رهبری، مبانی و مقاصد نظام جزای اسلامی، مباحث و رویکردهای نو ظهور در سیاست های کیفری و دیدگاه های فقها، استادان حقوق و پژوهشگران از سوی دیگر زیربنای تدوین مواد این قانون قرار گرفت.

کارآمدی قانون مجازات اسلامی به سه ویژگی کارکرد محوری کیفر، بیان کنندگی ارزش ها و حمایت از اقشار مختلف جامعه به طور متناسب وابسته می باشد و این سه ویژگی در جهت سیاست های تربیتی و اصلاحی دین مبین اسلام و اهداف حکومت در قانون اساسی که همان احیاء قسط و عدل و بازگشت به آموزه های اسلامی به منظور حرکت به سوی ارزش های والای انسانی و الهی است، منتج خواهد گردید.

مبتنی بر قانون مجازات اسلامی با توجه به راهکارهای مذکور و بر مبنای سیاست جنایی اسلام تدوین گردید که از جمله این سیاست‌ها می‌توان به اصلاح مجرم، فردی کردن مجازات‌ها، توجه به اقدامات تأمینی در کنار مجازات‌ها، حفظ حقوق شهروندی و سیاست‌های بشر دوستانه، حفظ حقوق متهم و حمایت از خانواده وی، حفظ حقوق بزه‌دیده و سعی در ترمیم آثار مجرم، توجه به نقش مصالحه و حکمیت در حق الناس، قاطعیت، شدت و سرعت در برخورد با جرایم سالب امنیت ملی و آسایش عمومی، حمایت از سیاست‌های کلان اقتصادی و اجتماعی با هدف حفظ حقوق عامه و مبارزه با مفاسد در این حوزه‌ها، حبس‌زدایی و استفاده از کیفرهای عادلانه و هدفمند و محدود کردن حوزه کیفری با جرم‌زدایی و استفاده از ممنوعیت‌ها و ضمانت اجرای انتظامی، انضباطی، اداری و صنفی اشاره کرد. اعمال این سیاست‌ها با به کارگیری اصول قانون‌نویسی از جمله برخورداری مواد از سراحت و شفافیت، تفکیک مقررات عمومی از اختصاصی، رعایت نظم منطقی در ترتیب فصول و مواد و اخذ رویه واحد در انشای آن، مورد نظر تدوین‌کنندگان قانون مزبور بوده است.

نخستین قانون مجازات در ایران در دی‌ماه ۱۳۰۴ به تصویب رسید. این قانون که ۲۸۹ ماده داشت، طی سه مرحله تصویب گردید. پس از پیروزی

انقلاب سه قانون کلیات، حدود و قصاص، دیات در سال ۱۳۶۱ به تصویب رسید و به صورت آزمایشی برای مدت پنج سال به مرحله اجرا درآمد. سه قانون مذکور در سال ۱۳۷۰ با اصلاحاتی در یک قانون جمع گردید. قانون مجازات اسلامی مشتمل بر کلیات، حدود و قصاص، دیات در مردادماه ۱۳۷۰ به تصویب کمیسیون امور قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی رسید و مجمع تشخیص مصلحت نظام موافقت خود را با نظر مجلس اعلام کرد و قانون به مدت پنج سال اجرا شد. در سال ۱۳۷۵ قانون تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده به قانون مجازات اسلامی اضافه گردید و مدت اجرای آن برای ۱۰ سال دیگر تمدید شد.

قانون جدید مجازات اسلامی پس از چند سال بحث و بررسی در مجلس هشتم، در بهار سال ۱۳۹۰ به شورای نگهبان ارسال گردید و در نیمه پاییز هم با ابراداتی به مجلس برگردانده شد. سرانجام در دی‌ماه ۱۳۹۰ توسط شورای نگهبان تأیید شد.

بسیاری از صاحب‌نظران و کارشناسان بر این باورند که این قانون مترقی‌تر از قانون قبلی است و اغلب مشکلاتی را که در قانون قبلی وجود داشت، رفع کرده است. الزام نسبی دادگاه‌ها به صدور رأی جایگزین اعدام برای محکومان زیر ۱۸ سال، پذیرش اقدامات تأمینی و تربیتی برای اطفال و نوجوانان، توجه به سن بلوغ، تقسیم‌بندی مجازات‌ها به